

Det lille Skrift, der var saa fuldt af dristige Paastande og saa tilspidset i sin Form med Udblik mod selve Øjeblikkets politiske Kampe i Norge, blev stærkt angrebet af baade norske og danske Historikere, og i Enkelthederne havde Kritikerne vel oftest Ret. Sars lod sig dog ikke røkke i sin Opfattelse, og da Udsigtens to sidste Bind udkom i 1887 og 1891, mødte man deri de samme Grundtanker. Hvor kunde det ogsaa være anderledes. Hvad Sars kæmpede for i Nutiden, det saa han spire og vokse gennem de svundne Tider, mens alt andet skødes til Side som ligegyldigt og underordnet, og det var jo, som om Historien selv gav ham Ret, naar Norge i disse Aar mer og mer dreves frem i den Kamp, som sluttelig førte til Unionopløsningen 1905.

Denne Kamp kom Sars selv til at fremstille, da han som Medforfatter af den ny store *Norges Historie* naturligt nok overtog Tidsrummet 1814—1905. Som man maatte vente, samler han i denne Fremstilling alt om de Linier, der fører frem til Norges Selvstændighed, og det Aarhundrede, hvis sidste to Trediedele han selv havde oplevet, skildres med en livfuld Anskuelighed, der stiller Sars højt blandt historiske Fortællere. En retfærdig Dom over de Partier og Mennesker, der kæmpede i denne Tidsalder, vil man ikke vente at finde her; det er Fædrelandets nyeste Historie, set som en af Medkæmperne maatte se den, men derved kommer ogsaa dette Sars' sidste Arbejde til at staa som den naturlige Slutsten paa en Forfattervirksomhed, der har samlet sig om den norske Nationalitets Udvikling og som selv er blevet et betydningsfuldt Led i denne Nationalitets Vækst. Kr. E.

4. Januar 1917 døde den tyske Rethistoriker Richard Schröder, født 1838, fra 1888 Professor i Heidelberg. Han udgik fra Beselers og Waitz's Skole og bistod Jacob Grimm med dennes Samling af *Weistümer*, hvis tre sidste Bind han udgav. Ved en energisk Udnyttelse af det spredte, vidtløftige og hidtil utilstrækkelig bearbejdede Kildestof søgte Schröder i *Geschichte des ehelichen Güterrechts in Deutschland* (I—II, 1863—74) at optrække Hovedlinierne i Udviklingen af de

ægteskabelige Formueretsforhold i Tyskland uden Hensyntagen til Retsdannelserne i Norden. Schröders meget benyttede *Lehrbuch der Deutschen Rechtsgeschichte* (5 Opl., 1907) var ved sin Fremkomst noget af et Vovestykke og saa paa en Maade ogsaa for tidlig Dagens Lys. Nye Baner tilsigtede dette Værk ikke at bryde; det straalte ikke af den Aand eller bæres af det geniale Syn, der udmærker Brunners eller Sohms Skrifter, dets Maal er paa Grundlag af en nøjagtig og udtømmende Gennemarbejden af Kilder og Litteratur at fremstille den tyske Rets Historie i dens Helhed til Nutiden. For den frankiske Ret nærrede Schröder særlig Interesse. Han var bl. a. Medudgiver af *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte* og den videnskabelige Leder af det grandiose Foretagende, Tilvejebringelsen af en *Deutsches Rechtswörterbuch* (1914 ff.).

Frantz Dahl.

Etatsraad Poul Andræ har i 1916 udgivet 2. Bind af sin Moder, *Gehejmeraadinde Andræs politiske Dagbøger*, der beretter om Tiden fra Marts 1856 til Maj 1857. Som ved Fremkomsten af 1. Bind fremhævet (H. T. S. R. V, 463—65), bringer Dagbøgerne en Dag for Dag fremskridende Redegørelse for, hvad der mentes og sagdes i Andræs Hjem og Kreds om de politiske Begivenheder og Personer. I dette Tilfælde gælder det Tiden fra 1. Marts 1856, da Fællesforfatningens Rigsraad første Gang traadte sammen under P. G. Bangs Ministerium, hvoraf Andræ var Medlem som Finansminister, indtil Andræs eget Ministerium, der dannedes 18. Oktober 1856, afsluttedes, da han 13. Maj 1857 traadte tilbage som Konseilspræsident efter den store Ministerkrise, der foranlediges ved Forholdet til L. N. Scheele og endte med sidstnævntes Udtrædelse af Ministeriet. Dagbøgerne giver et levende Billede af den hele Udvikling, der i saa høj Grad berørte Andræ personlig. De politiske Hovedaktører, over hvilke der kastes et skarpt, ingenlunde altid flatterende Lys, er frem for alt Scheele, over hvem de Andræske Kredse fældede en knusende haard Dom, og P. G. Bang, der heller ikke blev blidt behandlet, og hvis Umulighed som Konseilspræsident stadig fremhæves. Af de andre